

Informace MŠMT pro ředitele mateřských, základních a středních škol pro případ stávky zaměstnanců školy

listopad 2023

Konání stávky je zákonem upraveno pouze pro případ vyjednávání o kolektivní smlouvě, tento materiál tak vychází z obecně platných právních předpisů. Zákon o kolektivním vyjednávání je využit podpůrně. I když není účelem stávky sjednání kolektivní smlouvy, právo na stávku zůstává zachováno, jak už dříve dovodil Nejvyšší soud.

Právo na stávku je zaručeno Listinou základních práv a svobod, a je odepřeno některým vyjmenovaným profesím a skupinám zaměstnanců. Stávkovat tedy může jakýkoliv zaměstnanec školy, i její ředitel, který je rovněž zaměstnancem. Ředitel ovšem jako statutární orgán rovněž plní úkoly zaměstnavatele, proto vždy odpovídá za zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví na pracovišti. Stávkovat nesmí být nikomu bráněno, ale ani k tomu nesmí být nikdo nucen. Jakákoliv sankce za účast nebo naopak neúčast na stávce je nepřipustná.

Řádné ohlášení stávky

Aby mohla být plánovaná akce považována za stávku, je třeba splnit níže uvedené náležitosti (podpůrně je využit zákon o kolektivním vyjednávání).

- Stávka má být řediteli školy oznámena nejméně tři pracovní dny předem.
- Má být ustaven stávkový výbor (i v případě, že ve škole nejsou zřízeny odbory), který řediteli předá informace o důvodech stávky, jejích cílech a jejím trvání, tedy začátku i předpokládaném konci.
- Současně je předán seznam účastníků stávky (pro mzdové účely), jména zástupců stávkového výboru nebo kontaktní osoby.

Postup ředitele školy

Ředitel školy posoudí podle obdržených informací, zda je možné zajistit v daný den výchovu a vzdělávání alespoň v omezeném režimu (podobně jako za situace, kdy by chyběla část pedagogického sboru např. ze zdravotních důvodů) při zachování minimálního standardu z pohledu bezpečnosti a ochrany zdraví dětí a žáků.

Pokud ředitel posoudí, že základní či střední škola nemůže v určený den zůstat v provozu, zváží vyhlášení tzv. ředitelského volna nebo přerušení provozu. **Ředitelské volno je volnem pro žáky, nikoliv pro zaměstnance.** Pokud ředitel školy nebo školského zařízení nemá možnost ředitelské volno vyhlásit, i přesto může školu uzavřít z objektivní příčiny nemožnosti zajistit provoz.

Mateřské školy zvolí postup daný vyhláškou o předškolním vzdělávání, která stanoví možnost ze závažných důvodů omezit nebo přerušit provoz. Za závažné důvody se považují organizační či technické příčiny, které znemožňují řádné poskytování předškolního vzdělávání.

Jelikož je délka konání stávky ohlášena na 1 pracovní den, výpočet školného se v souladu s § 6 odst. 5 vyhlášky o předškolním vzdělávání nemění, nevzniká nárok na snížení školného za daný měsíc.

Ředitel školy vždy o přerušení či omezení provozu informuje bezodkladně zřizovatele. Doporučujeme v této otázce maximálně spolupracovat se zřizovatelem, zejména v případech, kdy škola zůstane otevřena, ale je omezen či uzavřen provoz školní jídelny.

Informace žákům a zejména zákonným zástupcům by měla být podána co nejdříve, způsobem stanoveným ve školním řádu. Doporučujeme informovat zákonné zástupce o tom, zda se škola do stávky zapojí či ne, případně v jakém rozsahu bude omezen či přerušen provoz.

Pracovně-právní aspekty stávky

- Účast zaměstnance na stávce je omluvenou absencí a zároveň překážkou v práci na straně zaměstnance.
- Zaměstnanci, který se zapojí do stávky, po dobu stávky **nenáleží** plat ani jeho náhrada, nenáleží nemocenské ani podpory při ošetřování člena rodiny.
- Pokud bude škola uzavřena, **pedagogičtí pracovníci**, kteří se do stávky nezapojí, mohou vykonávat nepřímou pedagogickou činnost (přípravu na výuku, studium apod.) mimo pracoviště.
- **Nepedagogickým zaměstnancům**, kteří se do stávky nezapojí, ale nemohou vykonávat práci podle druhu práce sjednaného v pracovní smlouvě, vznikne v případě uzavření školy překážka v práci na straně zaměstnavatele podle § 208 zákoníku práce s náhradou platu ve výši průměrného výdělku.
- Nevykonávání pracovních povinností **nelze** v případě zaměstnance zapojeného do stávky postihovat.
- Odvody na zdravotní i sociální pojištění **zaměstnavatel platí za zaměstnance i za dobu stávky**, ale výše hrubého příjmu zaměstnance bude snížena o dobu stávky, což má vliv na výpočet částky pojistného.
- Pokud by účastí na stávce poklesl hrubý příjem zaměstnance pod výši minimální mzdy, je zaměstnavatel povinen provést dopočet do minimální mzdy, tak aby odvedená částka odpovídala minimální mzdě i sazbě **zdravotního pojištění**. Na tomto odvodu se pak podílí i zaměstnanec.
- Za účast na stávce se zaměstnanci **nekrátí** dovolená, jedná se o omluvenou absenci.

Komunikace se zřizovatelem

O uzavření školy rozhoduje ředitel školy, zřizovatel nemá právo uzavření školy bránit nebo jej nařídit. Je na posouzení ředitele školy, zda je schopen zabezpečit provoz a o této skutečnosti zřizovatele informuje.

Pokud dojde k uzavření školy, aniž by bylo vyhlášeno ředitelské volno, měl by být zřizovatel o této věci ředitelem rovněž informován.

V případě, že zřizovatel bude chtít minimalizovat případné dopady stávky na děti, žáky a zákonné zástupce, může nabídnout volnočasové aktivity pro děti či žáky školy, pokud takovéto aktivity například běžně v obci organizuje (příměstské tábory atp.) Zřizovatel nemůže vlastními personálními silami řešit případný nedostatek zaměstnanců ve škole, pokud tyto osoby nejsou v pracovně právním vztahu se školou.

Školní stravování

Dítě nebo žák školy má nárok na poskytnutí stravy po dobu svého pobytu ve škole podle § 117 odst. 1 písm. b) a c) školského zákona. Pokud dojde pouze k uzavření školní jídelny, ale nikoliv školy, je povinností ředitele stravování dětem či žákům zajistit jiným způsobem. Je možné objednat stravu od jiného dodavatele, či v krajní situaci nevařit teplou stravu a nakoupit již hotové jídlo studené kuchyně („studené balíčky“).

Další informace pro ředitele

Náhradní aktivita

Škola se může rozhodnout, že zajistí péči o žáky v rámci činnosti školní družiny, pokud školní družina zůstane v provozu. V takovém případě vzniká také nárok na stravu.

Škola v rámci doplňkové činnosti může poskytovat volnočasové aktivity, pokud to má povoleno zřizovací listinou. Možností je tedy i zajištění volnočasové aktivity v čase, kdy by jinak probíhala výuka. Nárok na školní stravování v takovém případě nevzniká. Škola by měla pro tyto činnosti mít také sjednané pojištění odpovědnosti.

Nárok zákonného zástupce na ošetrovné a jiné náhrady

Zákonný zástupce omezením či přerušením provozu školy nezískává nárok na ošetrovné jako tomu bylo v případě vyhlášení mimořádného opatření v souvislosti s pandemií nemoci COVID-19 (viz zákon o nemocenském pojištění § 39 odst. 1 písm. b) bod 1 – ohlášená stávka nebude posouzena jako nepředvídaná událost). Stávka je ústavním právem každého zaměstnance a zákonným zástupcům nevzniká tak nárok na žádnou kompenzaci. Pouze v případě, že by soud rozhodl, že stávka je nezákonná, bude odborová organizace, která stávku vyhlásila, odpovídat podle občanského zákoníku zaměstnavateli za škodu, která mu takovou stávkou vznikla.

Nárok zákonného zástupce na home office

Zákonný zástupce dítěte mladšího 9 let může požádat svého zaměstnavatele o výkon práce na dálku, pokud to umožňuje povaha práce. Zaměstnavatel nemá povinnost této žádosti vyhovět, nesouhlas však musí písemně odůvodnit. Ředitel školy nemá povinnost tuto informaci zákonnému zástupci poskytnout, je uvedena pouze pro informaci.

